

медиків-професорів провів пробну лекцію. Вона так вразила присутніх калейдоскопом новітніх медичних концепцій, що Ф. С. Цицурін одержав звання ординарного професора, «перескочивши» через звання ад'юнкта і екстраординарного професора, став першим професором терапії.

Близьке знайомство з науково-педагогічними методами та новаціями суто наукового характеру, обладнанням лабораторій та майстерень за кордоном стимулювали вітчизняних викладачів до адаптації на Батьківщині наукових та методичних прийомів у рамках відповідних навчальних дисциплін. Як правило, майбутні професори схилилися до певного типу викладання, тому не всі закордонні університети чи викладачі виглядали для них найбільш оптимальними в цьому плані. Як і раніше, кандидати на зайняття професорських посад найчастіше відвідували німецькі університети. Адже в них науково-педагогічна модель поєднувала форми й методи діяльності до класичного університету з класичним. Вітчизняні викладачі запозичували практику науково-дослідної діяльності, реформування навчально-виховного процесу. Ці важливі імпульси освітнього розвитку вищої школи Російської імперії формували нове покоління викладачів, що стало передумовою кардинальних змін в університетському середовищі.

Таким чином, контакти з європейською науково-педагогічною спільнотою протягом вказаного часу дозволили приблизити Харківський університет до класичного типу, суттєво підвищити компетентність викладацького складу. Збільшити чисельність осіб з найвищими науковими ступенями. Однак реорганізація університетської освіти вимагала продовження практики закордонних відряджень, тому їхнє поновлення не могло не відбутися і в ХХІ столітті.

Література

1. Андреев А. Ю. Российские университеты XVIII – первой половины XIX века в контексте университетской истории Европы / А. Ю. Андреев. – М. : Знак, 2009. – 640 с.
2. Багалея Д. И. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам) / Д. И. Багалея. – Т. 1 (1802–1815 гг.). – Х., 1893 – 1898. – 1204 с.
3. Видатні вихованці Харківської вищої медичної школи: бібліогр. довідник / за заг. ред. проф. В. М. Лісовського. – Х.: Нац. мед. ун-т, 2010. – 208 с.
4. Устав Императорского Харьковского университета / Педагогическое сочинение о успехах народного просвещения (СПб.). – 1805. – № 10. – С. 225–290.

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ МИКОЛИ СКЛІФОСОФСЬКОГО

Кундій Ж.П.

Полтава, Україна

Микола Скліфосовський належить до плеяди лідерів вітчизняної хірургії кінця ХІХ століття, його відкриття та досягнення є яскравим прикладом справжнього новаторства, сподвижництва і невтомної праці [1].

Микола Скліфософський постійно наголошував на необхідності оновлення статистичної інформації. В усіх роботах відчувається намагання автора знайти найбільш раціональний спосіб вирішення поставленого запитання, щоб це рішення було зрозумілим і доступним для більшості практичних хірургів і щоб відповідало інтересам хворого. Як стверджує В. В. Кованов, операції Скліфософського відрізнялися від операцій інших хірургів своєю простотою, доцільністю і обґрунтованістю [2, с. 17].

Маючи за плечима значний практичний досвід Микола Васильович бачив суттєві прогалини у викладанні медичних дисциплін. Головним недоліком була відірваність теорії від практики. Ці прогалини він намагався подолати власним прикладом на простих хірургічних операціях і маніпуляціях. Лікар зазначає: «Давно вже виникає необхідність посилити практичне викладання медицини і надати більше простору клінічній освіті лікаря» [2, с. 55].

З принципом доступності і практичності тісно пов'язаний принцип наступності медичної освіти. М. Скліфософський наголошував, що в будь-якому університетському містечку необхідно певним чином пов'язати з медичним факультетом всі існуючі лікувальні заклади, які в свою чергу повинні бути продовженням університетських клінік, що призначені для освіти майбутнього лікаря [2, с. 55].

Микола Васильович був одним із перших розробників міжпредметного підходу до викладання хірургії: «хірургія є одним з найкращих і наочних прикладів застосування науки до життя, вона є тією галуззю знань, яка стоїть на міцних основах біології, анатомії й фізіології» [2, с. 56]. Микола Васильович піднімає важливе питання співвідношення у кожного фахівця власно здобутих знань і загальнонавчаних наукових знань, а також уміння застосувати збалансовану їх консистенцію до реальної практики. М. Скліфософський наголошує, що виникнення спеціалізації у

медицині нового часу призвело до того, що хірургія потрапила до рук «ремісників», які не отримали належної освіти, а лікарі в свою чергу володіли значним багажем теоретичних знань. Це все призводило до відірваності теорії і практики і практична хірургія тривалий час не допускалася до університетської аудиторії [с. 56]. При вивченні медицини Микола Васильович наголошував на детерміністичному підході: «Етіологія і патологічна анатомія мають лежати в основі терапії: чим більше і повніше вивчається етіологія і патологічна анатомія хвороби, тим чіткішими становляться завдання терапії» [2, с. 240].

При вивченні теоретичних аспектів виникнення захворювання (зокрема викривлення хребта) Микола Васильович наголошував на необхідності політеоретичного підходу. На думку автора врахування кількох думок і варіантів вирішення проблеми дозволить комплексно її розв'язати.

Наголошує також Микола Васильович на неперервності розвитку біологічного знання, яке повинно бути основою розвитку дослідиного методу в хірургії [2, с. 63]. Різновидом дослідницького методу є широке використання вченим генетичного аналізу та спадкових проявів девіацій розвитку.

Вчений наголошує також, що успішність лікування пацієнта залежить не лише від виконання самої операції, а і від послідовності та наступності в діях лікаря. Саме принцип наступності і послідовності Микола Васильович пропонує впроваджувати і в систему передачі знань студентам у практиці викладання хірургії.

Гуманізм і людяність – ось головні принципи а роботі лікаря і головні принципи у викладанні. Такої думки притримувався Микола Васильович і саме цьому постійно навчав студентів-медиків: «Будь-яка операція повинна бути оцінена з точки зору дійсної користі для хворого» [2, с. 162].

Микола Васильович був палким патріотом своєї батьківщини і завжди боровся за процвітання вітчизняної медичної науки, всі свої праці друкував виключно на російській мові.

Поряд із високим рівнем патріотизму Микола Васильович високо цінував педагогічну і історичну спадщину. Він наголошував: «На арені самотності, самопізнання і самодіяльності здобуває свою долю лише той народ, який уміє цінувати своїх суспільних діячів і їх спадок» [2, с. 38].

Важливу роль відводив Микола Васильович умінню майбутнього лікаря повернути до себе пацієнта, викликати його довіру до себе і віру в медичну науку. Він не допускав грубості і вольності до хворого і формував ці якості у студентів. Він ніколи не принижував пацієнтів і наголошував на недопустимості диференційованого відношення за соціальним і матеріальним статусом.

Патріотизм і гордість за свій народ є головною темою у його працях і доповідях про М. І. Пирогова: «народ, який уміє шанувати пам'ять своїх великих предків, має право спокійно дивитися в майбутнє» [2, с. 66]. Аналіз світових і вітчизняних подій в галузі медицини, педагогіки, військової справи, генеза методів дослідження і лікування пацієнта – все це є основою принципу історизму, про який постійно наголошує Микола Васильович.

З принципом історизму тісно пов'язаний принцип інтернаціоналізму у здобутті, накопиченні та передачі медичних знань. Вчений наголошує, що історична необхідність змусила народ пройти тривалий шлях культурних запозичень і копіювань, що в послідуєчому дозволить стати самостійними в галузі науки, літератури, мистецтва. Актуалізуючи принцип інтернаціоналізму, Микола Васильович наголошує, що об'єднання зусиль, досвіду, практичних методів та напрацювань лікарів з різних країн, дозволило б підняти медичну науку на новий щабель розвитку і забезпечити нею реалізацію свого головного призначення – збереження здоров'я людини.

Микола Васильович значну роль відводив наочності у викладанні клінічної хірургії: «Наочність складає незмінну умову клінічного викладання» [2, с.42]. Студенти з великим задоволенням відвідували лекції Скліфасофського. Аналізуючи праці В. О. Басова, Микола Васильович звертає увагу на використання ним наочності у викладанні та високо оцінює цей принцип, відмічаючи важливість практичних дослідів над тваринами, складання узагальнювальних таблиць, виготовлення паталогохірургічних препаратів. «Все це робилося для того щоб надати викладанню характеру наочності та об'єктивності» [2, с. 39]. Микола Васильович наголошував на відмиранні суб'єктивного методу в науці і початком домінування об'єктивних методів навчання, які ґрунтувалися в першу чергу на наочності і безпосередній практиці.

Микола Скліфасофський у власних дослідженнях і в процесі викладання медичних дисциплін широко використовує статистичні методи. При цьому вчений говорить на необхідності збору великої кількості статистичної інформації щодо протікання захворювань, методів лікування та їх ефективності. Вченим аналізуються статистичні дані отримані з різних куточків світу з урахуванням рівня розвитку медичної освіти регіону. Важливою є думка про врахування досвіду

попередніх операцій і амбулаторних лікувань: «детальне описання летальних випадків часто може бути кориснішим ніж описання вдалих операцій» - говорить М. Скліфософський [2, с. 94]. В той же час учений неодноразово наголошував на необхідності формувати у студентів критичне сприйняття інформації, отриманої із різних джерел, враховуючи при цьому фактори випадковості, суб'єктивні зміни, старіння інформації тощо.

Література

1. Кованов В. В. Н. В. Склифосовский / В. В. Кованов. – М. : Медицина, 1972. – 64 с.
2. Склифосовский Н. В. Избранные труды / Н. В. Склифосовский / вводная статья и примеч. проф. В. В. Кованова. - М. : Медгиз, 1953. - 432 с.

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК УМОВА УСПІШНОСТІ СПРИЯТЛИВОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У ФІТНЕС-КЛУБИ

Куріпта Н.С.

Полтава, Україна

Методологічною основою дослідження становлення особистості фітнес-тренера є діяльнісний підхід, розроблений у працях провідних вітчизняних психологів С.Рубінштейна, А.Леонтьєва, Л.Виготського. Спорт, будучи однією з форм людської діяльності, впливає на особистість, перш за все через ті відносини, які виникають у процесі цієї діяльності. Дослідниками наголошується, що теоретичні основи управління фітнес-клубом відрізняються від управління іншими організаціями, оскільки «предметом продажу» і «предметом споживання» є платна послуга, спрямована на зміцнення здоров'я. При цьому, головним аспектом є врахування попиту споживачів. «Спільна участь» виконавця і споживача фітнес-послуги є однією з особливостей сфери оздоровчого фітнесу на відміну від інших груп послуг соціальної сфери. Крім того, авторами зазначається принципова відмінність між роботою фітнес-тренера і тренера з виду спорту. Це полягає в ряді положень: фітнес-тренеру доводиться працювати над оптимальним розвитком якостей (а не максимальним), що приводять до досягнення поставлених клієнтом цілей, з тим, щоб зберегти оптимальний баланс між швидкістю розвитку цих якостей та позитивним впливом на здоров'я клієнта; вибір засобів, методів і організаційних форм тренувальних занять визначається не тільки їх функціональною необхідністю і раціональністю; фітнес-тренеру доводиться брати до уваги такі фактори, як емоційна насиченість занять, відповідність організаційної форми заняття задачі мотивації та настрою клієнта, мода на ті чи інші напрямки фітнес-тренування [3, с.112].

До проблеми встановлення професійної кваліфікації та відповідних компетенцій фахівців у сфері оздоровчого фітнесу звертались як українські, так і зарубіжні вчені. Зокрема, досліджувались питання удосконалення української системи класифікації професій у сфері фізичної культури і спорту [2, с.27].

В дисертаційній роботі Волкова К.Д. розглядалися питання визначення спеціальних професійних компетентностей, які повинні бути сформовані у інструктора тренажерного залу [2, с.17]. На думку цього вченого, професійна підготовленість фахівця з фізичної культури та спорту для здійснення діяльності інструктора тренажерного залу в оздоровчому фітнесі характеризується сукупністю компонентів, які формують спеціальні професійні компетентностей: предметно-професійних, комунікативних, комерційних, аналітико-рефлексивних і іміджево-презентативних, а також певних особистісних якостей. До них зазначеним автором віднесено: сумлінність, товариськість, доброзичливість та тактовність, дипломатичність, артистизм та стресостійкість.

Лисицька Т.С., Сіднева Л.В. розробили вимоги до професійних знань та умінь інструкторів з базової аеробіки, силового тренування, східних видів боротьби, аква-аеробіки та запропонували загальну та специфічну модельні характеристики фахівців з різних видів фітнесу. Вказані автори акцентують увагу на тому, що для проведення групових кардіотренувань інструктор має здійснювати контроль за виконанням вправ кожним учасником групи; проводити індивідуальну оцінку ефективності тренувань; володіти різними стилями викладання; демонструвати можливі варіанти виконання вправ для досягнення помірної або високої інтенсивності. Велике значення автори надають створенню правильного дизайну програми: оптимальній послідовності елементів у комбінації; умінню здійснювати логічну заміну одних елементів іншими, створювати комбінації, вибирати оптимальний музичний супровід за характером, темпо-ритмічними характеристиками, емоційністю. Крім того інструктор повинен відслідковувати інтенсивність навантаження та володіти високим рівнем музичності; умінням емоційно і виразно виконувати рухи; знати техніку танцювальних елементів; володіти технологією навчання складно-координованим вправам [2, с.21].